

Univerzita J. Selyeho - Selye János Egyetem

Pedagógická fakulta - Tanárképző Kar
Bratislavská cesta 3322, P. O. Box 54, 945 01 Komárno, Slovakia

Disszertációs munka témák a Neveléstudományi Doktori Iskola tanulmányi programon a 2022/2023-as akadémiai évre

Témavezető	Téma
<p>prof. Dr. Ambrus Attila Józsefné Katalin Kéri, DSc., SJE TTK Óvó- és Tanítóképző Tanszék kerik@uj.s.sk</p>	<p>1. Lánynevelés és női művelődés a 18-19. században</p> <p>A lánynevelés és női művelődés történetének vizsgálata az elmúlt években világszerte sok új eredményt hozott. Számos forrásanyag és tématerület vár még feltárássra: a téma kutatásához a címben jelzett két évszázad nyomtatott és levéltári (részben digitalizált) forrásainak a kvalitatív módszerekkel (például: történeti forráselemzés, tartalomelemzés, képkutatás) történő feldolgozása, valamint az európai, a szlovák és magyar szakirodalom feltárása és értékelése jelenti az alapot. A lánynevelés és női művelődés történetének a diakrón kutatása, illetve a komparatiztikus szemlélettel elvégzett feltárások segítenek a témakör komplex értelmezésében.</p> <p>Kulcsszavak: nőnevelés; neveléstörténet; kvalitatív kutatómódszertan; diakrón szemlélet; komparatiztika</p>
<p>prof. Dr. habil. Krisztián Józsa, PhD. SJE TTK Óvó- és Tanítóképző Tanszék jozsak@uj.s.sk</p>	<p>1. Az iskolai sikerességet befolyásoló tényezők</p> <p>Az iskolai tanulás sikerességét számos tényező befolyásolja. Fontos szerepe van a családnak, az affektív és a kognitív tényezőknek. A doktori téma ezeknek a vizsgálatára irányul. A kutatás keretében longitudinális vizsgálat formájában lehet elemezni a különböző változók fejlődésben betöltött szerepét.</p> <p>Kulcsszavak: képességfejlesztés, hatékonyságvizsgálat, pedagógiai kísérlet, óvodáskor, iskoláskor</p>

Dr. habil., PaedDr. Melinda Nagy, PhD.

SJE TTK Biológia Tanszék

nagym@ujs.sk

1. A hátrányos helyzetű tanulók iskolai befogadására vonatkozó jó-gyakorlatok vizsgálata

A disszertációs munka célja, hogy megvizsgálja az általános iskolák különböző megközelítéseit a hátrányos helyzetű tanulók igényeinek kielégítésére, valamint a szlovákiai általános iskolák tanítási folyamatába való bevonásuk lehetőségeit. Megvizsgálja, hogy az iskolák hogyan alakítanak ki hatékony megoldásokat az oktatási egyenlőtlenségek megszüntetésére, és megvizsgálja az érintett iskolák regionális megoszlását Szlovákiában. A bevált gyakorlatok példáit ezután megosztjuk az érintett iskolákkal és a nyilvánossággal. A munkát a 101004653-es számú "School-community partnership for reversing inequality and exclusion: transformative practises of segregated schools" Horizont2020 projekt támogatja.

Kulcsszavak: tanulók, hátrányos helyzet, Szlovákia, alapiskolák

2. Aktiváló és motiváló feladatok tervezése a biológiai ismereteket tartalmazó tantárgyakhoz neuropedagógiai ismeretek felhasználásával

A disszertációs munka célja, hogy biológiai tartalmú tantárgyakhoz neuropedagógiai ismeretek felhasználásával aktiváló és motiváló feladatok legyenek létrehozva az alap- vagy középfokú oktatás kiválasztott szintjére. A létrehozott feladatok hatékonysága hordozható EEG mérőeszközzel lesz ellenőrizve, és statisztikai módszerekkel lesz kiértékelve.

Kulcsszavak: tanulók/diákok, neuropedagógia, EEG-mérés, tantárgypedagógia

3. A pedagógiai és nem pedagógiai karok egyetemi oktatóinak pedagógiai kompetenciái

A disszertációs munka célja, hogy összehasonlítsa a pedagógiai és nem pedagógiai karok egyetemi oktatóinak pedagógiai kompetenciáit, ezen kívül részletesen elemzi a felsőoktatásban dolgozók lehetőségeit a pedagógiai kompetenciák megszerzésére – a különböző utakat, amelyeket a felsőoktatásban dolgozók bejárhatnak ebből a szempontból. A munka során kvalitatív és kvantitatív kutatási módszerek is felhasználhatóak.

Kulcsszavak: felsőoktatás, oktatók, pedagógiai kompetenciák

4. Az iskolai órarend összeállítása és az oktatási célok elérésének vizsgálata a tanulók és a tanárok biológiai szükségleteinek figyelembevételével az általános iskolákban

A disszertációs munka célja, hogy megvizsgálja a tanítási folyamat hatékonyságát a kronobiológiai ismeretekkel összefüggésben – vizsgálható például a kronotípusok hatása, a tanítási óra alvás-ébrenlét ciklushoz képesti ideje, az alvásmegvonás hatása, vagy más a bioritmusból adódó jelenség hatása a tanulási vagy tanítási teljesítményre. A tanulók, tanárok esetleg a szülők bevonásával kérdőíves felmérés készül, amely megvizsgálja a tanulás/tanítás hatékonyságát a különböző helyzetekben. Az eredmények értékelése során a hangsúly a mintán belüli összefüggések statisztikai módszerekkel történő feltárásán lesz.

Kulcsszavak: tanítási folyamat, hatékonyság, órarend, biológiai szükségletek, tanár, tanuló

prof. Dr. András Németh, DSc.,
SJE TTK Óvó- és Tanítóképző Tanszék
nemetha@uj.s.sk

1. Szlovákiai magyar kisebbségi és pedagógiai identitás kvantitatív és kvalitatív vizsgálata – aktuális helyzet, történeti előzmények

Az identitás kérdése napjainkban az Európai Unió tudományos és politikai diskurzusainak fontos témája. Ezzel összefüggésben az etnikai identitás különböző pedagógiai relevanciájú témakörei – a nemzeti és kisebbségi identitás, kisebbségek kulturális önértelmezése, a különböző etnikai csoportok iskolai műveltség szerzésének autonóm formái, kisebbség-többség egymással kapcsolatos viszonya – is megjelentek a neveléstudományi kutatásokban. A doktori kutatás az ezzel kapcsolatos a Selye János Egyetemen folytatott VEGA kutatáshoz kapcsolódó további kvalitatív és kvantitatív doktori részkutatásokhoz kínál lehetőséget.

Kulcsszavak: magyar kisebbségi identitás, pedagógiai identitás, Szlovákia

2. A szlovákiai óvó- és tanítóképzés fejlődési tendenciái a Bologna folyamat tükrében

A komparatiztikai kutatás a szlovák óvó- és tanítóképzése módszertani fejlesztéseinek elméleti megalapozását biztosító a Bologna-folyamat nyomán kialakuló új oktatáspolitikai, szervezeti kereteket és tartalmi változások sajátos tendenciáit vizsgálja.

Kulcsszavak: óvó- és tanítóképzés, Bologna folyamat, Szlovákia

<p>prof. Dr. Béla István Pukánszky, DSc. SJE TKK Neveléstudományi Tanszék pukanszkyb@uj.s.sk</p>	<p>1. Konkrét reformpedagógiai és alternatív pedagógiai irányzatok története és jelene. Az irányzatok manifesztációja az iskolapedagógiák gyakorlatában. Komparatív elemzés.</p> <p>A disszertációt megalapozó kutatás a klasszikus reformpedagógiai és újabb keletű alternatív pedagógiai irányzatok pedagógiatörténeti kontextusba helyezésével kezdődik. A klasszikus reformpedagógiai irányzatok értelmezési kerete a legújabb kutatások fényében a nemzetközi „életreform mozgalom”. A disszertáció korrekt teoretikus megalapozása megkívánja ennek beható ismeretét. A jelöltnek képesnek kell lennie arra, hogy a vonatkozó német és/vagy angol nyelvű szakirodalmat biztos nyelvtudás birtokában fel tudja dolgozni. A kutatás gyakorlati része a jelenlegi reform és/vagy alternatív pedagógiai irányzatokat a gyakorlatukban követő iskolák komparatív vizsgálatára fókuszál. A konkrét iskolapedagógiák összehasonlító vizsgálata során a gyermekkép, a pedagógiai célok, módszerek elemző bemutatására és értékelésére kerül sor.</p> <p>Kulcsszavak: reformpedagógia, alternatív pedagógia, életreform-mozgalom, pedagógiai innováció.</p>
<p>prof. Dr. Péter Tóth, PhD., SJE TKK Neveléstudományi Tanszék tothp@uj.s.sk</p>	<p>1. A tárgyi és a téri képzelet kapcsolata, fejlesztésük módszerei</p> <p>A tárgyi vizuális képzelet tárgyak színes, „nagy felbontású” képével dolgozik, a téri vizuális képzelet pedig a tárgyak szematikus képével és térbeli kapcsolatukkal. A képzelet képisége gondolkodásunkat, viselkedésünket jelentős mértékben befolyásolja. Jelenleg kevés olyan kutatás van, ami feltárná, hogy a fejletlen vizuális képzelet miként befolyásolja a tanulás és a társas kapcsolatok milyenségét, és milyen iskolai feladatok esetében igényel a megszokottól eltérő feladatmegoldási módszereket. Ezek megismerése által jelentős mértékben segíthető mind a tanulók, mind pedig a pedagógusok munkája.</p> <p>A kutatás célja annak megállapítása, hogy (1) miként lehet megbízható módon megállapítani tanulók tárgyi és téri vizuális képzeletének fejlettségét és kiszűrni az afantáziásokat, (2) e két képzeletkomponens egymással és más egyéni adottságokkal milyen kapcsolatot mutat, (3) mely tantárgyak tanulása során okoz nehézséget e vizuális képzeletkomponensek fejletlen volta, (4) mely módszerek alkalmasak a tárgyi és téri vizuális képzelet fejlesztésére.</p> <p>Kulcsszavak: tárgyi és téri vizuális képzelet, afantázia, empirikus kutatás, fejlesztési módszerek</p>

2. Az induktív gondolkodás fejlesztése természettudományi tantárgyakban

Mint arra a PISA vizsgálatok is rámutattak kelet-közép európai régiók tanulói az OECD átlag alatt teljesítenek a matematikai és a természettudományos kompetenciamérés során, miközben a matematika és a természettudományi tárgyak fontos szerepet játszanak gondolkodás fejlesztésében. Miközben a munkaerőpiac felől is erős igények fogalmazódnak meg, amit a soft skill-ek (munkaerőpiaci kulcskompetenciák) fejeznek ki legpontosabban. Több tanulmány is rámutat arra, hogy főként a pályakezdő munkavállalók éppen e kompetenciák tekintetében érkeznék felkészületlenül a munkaerőpiacra, és a munkáltatók nem ritkán fontosabbnak tartják ezeket a készségeket, mint a szakmai felkészültséget, illetve felhívják a képzők figyelmét e készségek fejlesztésére is. Erősen megoszlik a vélemény arról, hogy mely kompetenciák tartoznak a soft skill-ek közé. Ezek között kerül említésre az úgynevezett magasabb rendű gondolkodás, amelynek komponensei a problémamegoldó és a kritikai gondolkodás, illetve az induktív és az absztrakt gondolkodás.

E szempontokat figyelembe véve a kutatás célja (1) megbízható mérési módszerek kidolgozása a tanulók induktív és absztrakt gondolkodásának vizsgálatára, (2) a két képességkomponens fejlettségének mérése és kapcsolatuk megállapítása, (3) módszerek kidolgozása fejlesztésükre a természettudományi tantárgyakban.

Kulcsszavak: induktív gondolkodás, absztrakt gondolkodás, problémamegoldás, empirikus kutatás, módszertan, természettudományi tantárgyak

3. Szövegértési kompetencia fejlesztése a kisebbségi oktatásban

A z- és alfa-generációs fiatalok szövegértési képessége, ahogy azt a PISA felmérések is igazolják, jelentős mértékben elmarad az elvárttól. Ennek hátterében az áll, hogy kevesebbet és rövidebb szövegeket olvasnak csak el. Az pedig, hogy a kisebbségi lét milyen hatással van a szövegértési kompetencia kialakulására, illetve fejlődésére további problémákat von maga után.

A kutatás kontextusát a kisebbségi és többségi oktatási dimenzió adja. Meg kell vizsgálni azokat a háttértényezőket, mint például a családi háttérrel (családi anamnézis segítségével), az iskolák sokféleségének hatását, az anyanyelv szerepét, a kulturális változókat stb., amelyek hatással lehetnek a szövegértési kompetencia fejlettségére.

A kutatás arra a kérdésre keresi a választ, hogy (1) a kisebbségi magyar nyelv oktatására miként hat a többségi/államnyelv oktatása, (2) milyen tényezők befolyásolják a Kárpát-medencei magyar kisebbségi tanulók szövegértési képességének fejlettségét, (3) hogyan és milyen mértékben jelenik meg egy határon túli régió magyar tannyelvű iskoláinak alsó tagozatos tantervében a szövegértési kompetencia fejlesztése, (4) mely tantárgyak keretein belül és miként fejleszthető a szövegértési kompetencia.

Kulcsszavak: szövegértési kompetencia, kisebbségi környezet, olvasási szokások, szövegértés fejlesztése, módszertan

doc. dr. univ. Agáta Csehiová, PhD.
SJE TTK Óvó- és Tanítóképző Tanszék
csehiovav@ujv.sk

1. A Szlovák Rádió Magyar Adása ifjúsági műsorainak hatása a gyermekek és az ifjúság művelődésére

A disszertációs értekezés célja feldolgozni a Szlovák Rádió Magyar Adásának fejlődését a keletkezésétől (1928) napjainkig. Feltérképezni és elemezni azokat az irodalmi, zenés, zenés-irodalmi műsorokat, ill. művészeti jellegű adásokat, amelyek oktatói-nevelői szándékkal készültek a gyermekek és az ifjúság részére. Rámutatni azok edukációs jelentőségére és hozománnyára történelmi összefüggésekben és a jelenkor művelődésének attribútumai szempontjából.

Kulcsszavak: szlovák rádió, magyar adás, ifjúsági műsorok, elemzés, nevelés

	<p>2. A szlovákiai magyar tannyelvű alapiskolák és a magyarországi elemi szintű zenei nevelés tankönyveinek elemzése és összehasonlítása</p> <p>A disszertáció célja feldolgozni és jellemezni azokat a tankönyveket és taneszközöket, amelyek a szlovákiai magyar tannyelvű alapiskolák és a magyarországi zeneoktatás elemi szintjén használatosak. Elemezni ezeket és összehasonlítani a struktúrájuk, tartalmuk, funkcióik alapján, különös tekintettel az alkotói nevelői feladatok alkalmazásának lehetőségeire. A disszertáció része az eltérések és a párhuzamok vizsgálata: 1. a két ország elemi szintű zenei nevelés oktatáspolitikájának, ill. kurrikuluma szempontjából, 2. a tankönyvek és taneszközök zenei kompetenciák fejlesztésére irányuló koncepciójának, tervének aspektusából.</p> <p>Kulcsszavak: tankönyvek, taneszközök, zenei nevelés, elemzés, összehasonlítás, kompetenciák</p>
<p>Dr. habil. PaedDr. Kinga Horvath, PhD. SJE TTK Óvó- és Tanítóképző Tanszék horvathk@uj.ssk</p>	<p>1. A tanári interakció kutatása</p> <p>Az oktató-nevelő munka eredményességét alapvetően a pedagógus tevékenysége, leginkább az interakciós készsége határozza meg. A témát különböző szemszögből lehet megközelíteni: (1) Az osztálytermi kommunikációt a beszédesemények kategorizálása és gyakoriságuk megállapítása oldaláról. (2) A szociológiai és az etnográfiai szemléletmód oldaláról. (3) A tanulási folyamatot irányító pedagógus személyiségének, és a pedagógus interakciós stílusának oldaláról. A disszertáció célja a választott irányzat elméleti megalapozottságának feltárása, olyan függvény mentén történő kutatása, amely a tanár interperszonális viselkedésének megítélését teszi lehetővé a tanulási eredményesség összefüggésében.</p> <p>Kulcsszavak: oktató-nevelő munka eredményessége, a pedagógus interakciós stílusa, tanulási eredményesség</p>

2. A pedagógusképesség kutatása

Az utóbbi néhány évtizedben a pedagógussá válás kérdésköre, problematikája a neveléstudomány középpontjába került. A téma megközelítése a maga komplexitásának megfelelően sokirányú lehet. Magába foglalhatja a pedagóguskutatás, a pályakezdeők és a pedagógusképzés-kutatás területeit és módszertanát. Megközelíthető a pályaszocializáció, pályaalakultság, pályakép, pályafejlődés fogalmának, jelenségének kutatása révén. Ugyancsak fontos területnek minősül a szakmai kompetencia hatásainak kutatása, amely a tanár által érzékelt személyes alkalmasság (self efficacy) felé terelődik. A disszertáció célja a választott irányzat elméleti megalapozottságának feltárása, saját kutatás megvalósítása, amelynek eredményei hozzájárulnak a pedagógia tárgyának gazdagításához.

Kulcsszavak: pályaszocializáció, pályaalakultság, pályakép, pályafejlődés, pedagógusi kompetenciák

3. Lemorzsolódás kutatás a felsőoktatásban

A disszertáció célja az elméleti és szakpolitikai megközelítések idő előtti iskolaelhagyásának kutatása, az akadémiai szférában létező lemorzsolódás helyzetének feltárása. Célja továbbá az érintettek bevonásával feltárni az elhagyás részletes, pontos okait, majd mindezek alapján a sikeres diplomaszerezés elérése érdekében cselekvési útmutatót ajánlani.

Kulcsszavak: lemorzsolódás, társadalompolitika, oktatáspolitikai, pedagógusjelöltek szakmaképe

Dr. habil. PaedDr. György Juhász, PhD.
SJE TTK Kémia Tanszék
juhaszg@ujs.sk

1. Az ember és a természet oktatási terület témakörei új módszereinek/formáinak kutatása az alsó tagozatos oktatásban.

A dizertációs munkán belül az alsó tagozatos oktatás Állami Oktatási Programjával foglalkozunk majd, ezen belül az ember és a természet kölcsönös viszonyát vizsgáljuk. A kutatási részben új innovatív módszerek bevezetésével és gyakorlati felhasználásával foglalkozunk az alsó tagozatos természetismereti témák esetében. Az előkészítési folyamat alatt álló új Állami Oktatási Program elfogadása esetén megvizsgáljuk az említett új innovatív oktatási módszerek lehetséges alkalmazását a megújult Ember és a természet oktatási terület, és ismert oktatási formák keretein belül.

Kulcsszavak: Állami Oktatási Program, oktatási terület, természetismeret, oktatási formák és módszerek, új innovatív oktatási módszerek.

Dr. phil. Mgr. Attila Mészáros
SJE TTK Német Nyelv és Irodalom
Tanszék
meszarosa@uj.ssk

1. Számítógéppel támogatott idegennyelv-oktatás óvodás, ill. kisiskolás korú gyermekeknél

A folyamatos technológiai fejlődésnek köszönhetően egyre korábbra tolódik ki az a pont, mikor a fiatalabb generációk is találkoznak a különböző új médiumokkal, pl. táblagépekkel vagy okostelefonokkal. Az online tér már ma is számos lehetőséget kínál a különböző platformok és megoldások oktatásban való alkalmazására, ill. azok egymással való kombinálására. Tekintve, hogy már a legfiatalabb gyermekek is különösebb nehézségek nélkül sajátítják el az ezen eszközök kezeléséhez szükséges kompetenciákat, adódik a lehetőség, hogy ezt kihasználva már az óvodás, ill. kisiskolás korú gyermekeknél játékos formában, de a számítógép támogatásával kezdjük meg az idegen nyelvi oktatást.

A szakdolgozat keretében annak lehetőségeit kutatjuk, hogy a már ma is széles körben elérhető technológiák milyen tekintetben használhatók fel ezen a területen. Ehhez a doktorandusz átfogó elméleti háttérrel dolgoz ki, különös tekintettel a következő területekre:

1. Nyelvelsajátítás és idegen nyelvek elsajátításának elmélete
2. Idegen nyelvi oktatás kisgyermekkorban
3. IKT-eszközök alkalmazása kisgyermekkorban

A kidolgozott elméleti háttérre alapozva az empirikus részben egyrészt feldolgozza saját kutatását gyakorló pedagógusok körében az óvodában vagy az alapiskola alsó tagozatán. Lehetőség szerint saját vizsgálatokat végez a vizsgált korosztályban különböző elektronikus eszközök (táblagép, okostelefon, asztali számítógép, interaktív tábla stb.) segítségével, és feldolgozza annak eredményeit. Erre alapozva konkrét foglalkozás terveket, óraterveket, ill. javaslatokat dolgoz ki.

Kulcsszavak: nyelvtanulás, idegen nyelvek, kisgyermekkor, ikt, új médiák

Mgr. Katarína Szarka, PhD.
SJE TTK Kémia Tanszék
szarkak@uj.s.sk

1. Gyermekek természettudományos naiv képzei és elemzésük

A doktori értekezés a naiv elképzelések, alternatív - és tévképzetek, illetve a p-prímek kérdéskörének elméleti elemzésére fókuszál, amely a munka empirikus részének alapját képezik. Az empirikus kutatás középpontjában az alsó tagozatos általános iskolások kiválasztott természettudományos témákról alkotott gyermeki elképzeléseinek elemzése áll.

Kulcsszavak: naiv elképzelések, alternatív képzetek, tévképzetek, alsó tagozatos általános iskolai oktatás, természettudomány